

Witpatrijs uit geelwitpel x patrijs, een geslaagd experiment

Witpatrijs is een aantrekkelijke kleurslag welke reeds met diverse namen door het krielkippen leven is gegaan. Fokkers die al wat langer in de liefhebberij bezig zijn kennen deze kleurslag onder de namen pile (Pyle) en roodgeschouderd wit. In Duitsland wordt de kleurslag roodgezadeld (Rotgesattled) genoemd.

Witpatrijs is in feite niets meer of minder dan een (Bankiva)patrijs kleurig dier waarbij de zwarte veerpartijen zijn vervangen door roomwit.

Twee kanttekeningen moeten we echter plaatsen;

1° om het mooie gewenste contrast tussen de roomwitte en goude en rode veerpartijen bij te haan te krijgen moet deze dieper van kleur zijn als de gewone patrijs haan. Dus als 'basis' een min of meer een donker-, c.q. bruin- of roodpatrijs waarbij het zwart is vervangen door roomwit.

Op de 2° plaats de grondkleur (op vleugel rug en zadel) bij de hen, deze is roomwit zonder de bruinachtige grondkleur. Dus een feite een slechte patrijs hen met te veel zwart -wat we voorheen een "roetrug" noemde- waarbij het zwart is vervangen door roomwit. Zouden we bij een gewone goed gepeperde patrijs hen alleen het zwart vervangen zou er nog grondkleur zichtbaar zijn. Dus niet egaal roomwit.

Gezien door de ogen van de fokker met enige kennis van de erfelijkheidsleer is een mooie witpatrijs dus in feite een roodpatrijs, fokzuiver voor de dominant wit factor.

Tot de 80er jaren van de vorige eeuw werden vuilwitpatrijzen als witpatrijs op tentoonstellingen ingezonden. Uit blauwpatrijs x blauwpatrijs fokte men (25%) vuilwitpatrijzen. Dieren met 2x de blauwfactor waardoor het zwart op een enkele kleurspat na verdwenen was. Maar van echt witpatrijs gebaseerd op dominant wit was geen sprake.

In 1975 wou Albert van der Horst uit Boxtel witpatrijs (toen nog rood-geschouderd wit of pile genoemd) gaan fokken gebaseerd op dominant wit.

Het idee kwam door voorzitter van de Hollandse krielenfokkers Club, ook de auteur van de toenmalige keurmeester cursus, de heer Stegeman. Hij gaf aan dat wanneer je geelwitpel (Friese hoenders) kruist met zilverpel je 'witte' dieren krijgt. (onze Belgische vrienden noemen dat 'wit gebloemd')

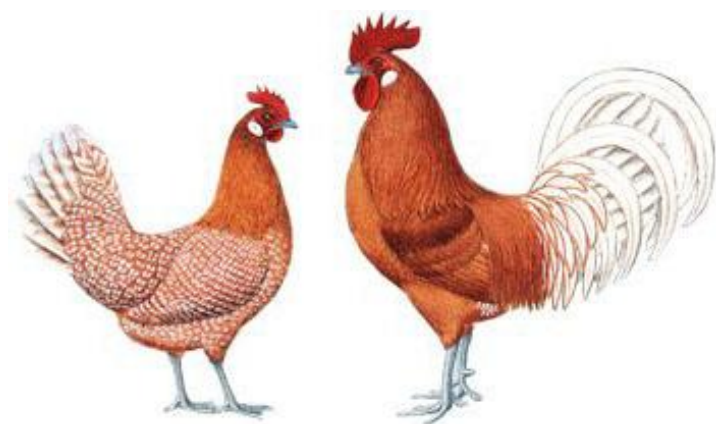
Geelwitpel is immers gebaseerd op een goudkleurige grondkleur met een dominant witte pel. Zilverpel is een zilverkleurig dier met een zwarte pel. Zilver overheerst over goud en de dominante witte pel overheerst over de zwarte pel. De combinatie van zilverpel en geelwitpel wit geeft een 'wit' dier. Maar hoe krijg je nu een witpatrijs Hollandse kriel?

In 1975 was de gedachte dat wanneer je er van uitgaat dat het dominant wit van de geelwitpel het zwart van de patrijs verdringt krijg je onmiddellijk nakomelingen die de dominant wit factor tonen. Het tekeningpatroon zal een tussenvorm zijn tussen de patrijstekening en de peltekening.

Door echter meerdere jaren telkens patrijs in te kruisen (verdringingskruisingen) zal op den duur de patrijstekening herkenbaar worden en fokzuiver vererven.

Men heeft dan witpatrijs Hollandse krielien die echter nog fokonzuiver zijn voor de dominant wit factor.

Door echter een haan en een hen met deze voor dominant witfactor fokonzuiver dieren te kruisen mag men 25% witpatrijs fokzuiver voor dominant wit, 50% witpatrijs fokonzuiver voor dominant wit en 25% patrijskleurige dieren verwachten. En nu nog deze theorie toetsen.

In 1975 was de gedachte dat wanneer je er van uitgaat dat het dominant wit van de geelwitpel het zwart van de patrijs verdringt krijg je onmiddellijk nakomelingen die de dominant wit factor tonen. Het tekeningpatroon zal een tussenvorm zijn tussen de patrijstekening en de peltekening.

Door echter meerdere jaren telkens patrijs in te kruisen (verdringskruisingen) zal op den duur de patrijstekening herkenbaar worden en fokzuiver vererven.

Men heeft dan witpatrijs Hollandse krielen die echter nog fokonzuiver zijn voor de dominant wit factor.

Door echter een haan en een hen met deze voor dominant witfactor fokonzuiver dieren te kruisen mag men 25% witpatrijs fokzuiver voor dominant wit, 50% witpatrijs fokonzuiver voor dominant wit en 25 % patrijskleurige dieren verwachten. En nu nog deze theorie toetsen.

Een koppel geelwitpel Friese hoen krielen werd in Droghteropslagen aangeschaft. De geelwitpel haan kreeg enkele patrijs hennen en een patrijs Hollandse kriel haan werd verpaard aan de geelwitpel Friese hoenkriel. Zoals verwacht was de gehele F1 grauwwit 'patrijs', althans het tekeningpatroon van patrijs was herkenbaar en van de Friese ouders droegen ze de factor voor dominant wit.

Het werd een kwestie van lange adem.

Acht generaties lang, zo mogelijk in het voorjaar en in het najaar, kruiste Albert patrijskleurige dieren uit zijn stam tegen de 'grauwwit' patrijs kleurige nakomelingen –met geelwitpel achtergrond- om de correcte patrijs tekening fokzuiver te krijgen.

Jan Voets gebruikte dieren uit de F1 met patrijskleurigen Hollandse krielen uit een andere stam en zelfs een uitmuntend type zilverpatrijs hen. Deze hen van Jan Schuurmans was daarvoor kampioen geworden op een Belgische tentoonstelling. Deze kruisingen werden uitgevoerd om, 1e het gewenste Hollandse kriel type te bereiken 2e te vergaande inteelt te vermijden 3e om meer inzicht te verkrijgen in de vererving van kleuren (van de zilver-, goud- en de autosomaal rood factor)

Na 8 generaties werd de tijd rijp geacht om de 'grauw'witpatrijzen onderling te kruisen en dus helder witte witpatrijzen te krijgen.

Inderdaad, 25 % was (voor de dominant-wit factor) fokzuivere witpatrijzen.

Het probleem was wel dat de rode en goudkleurige veerpartijen erg licht waren. Wat niet opviel bij de fokonzuivere witpatrijzen. Door weer jarenlange selectie werd de hoeveelheid rood en goud intensiever. En kregen we een warmere zalmkleurige borst en dieper goudkleurige halskraag bij de hennen.

Ook de hanen warden door selectie op kleurdiepte beter. Van tijd tot tijd deed zich een problemen voor met de vleugeldriehoek. Deze viel geheel of gedeeltelijk weg. Merkwaaardig was ook dat soms de pootkleur erg licht werd. Kruising van dieren met erg lichte poten gaf zelfs nakomelingen met volledig blanke/vleeskleurige. Ook ongewenste tekening in de borst zoals we ook wel bij patrijskleurige hanen zagen.

De Hollandse kriel witpatrijzen met de geelwitpel Friese hoenkriel achtergrond kenmerken zich verder door een wat dichter pak veren dan we bij andere kleurslagen zien. Ook is de bevedering mooi strak. Een nadeel is wel dat dit ook aantrekkelijk voor bloedluizen is. Wanneer je meerdere kleurslagen in je hok hebt kun je ervaren dat witpatrijs het 'gevoeligst' is voor luizen. Daar staat tegenover dat het zeer vitale dieren zijn, (relatief) veel eieren leggen en dat je zelden een probleem hebt met de bevruchting.

In 1984 werden Jozef en Annie Vingerhoets uit Diessen lid van de Hollandse Krielenfokkers Club. Als zeer succesvolle varkensfokkers – ze leverden tientallen fokberen aan het KI station- deden ze op dit gebied enkele stappen terug en gingen voor de hobby raskippen fokken.

Met als favoriete kriel de Hollandse kriel. Witpatrijs de meest geliefde kleur, naast uiteraard patrijskleurigen zoals blauwpatrijs, geelpatrijs en zalm. De varkenskooien en grote met netten overdekte rennen, werden ingezet om honderden krielen op te fokken. Op een voor een hobbyfokker ongekende schaal, in 2014 wordt

er bijvoorbeeld nog met 10 tomen witpatrijs en 8 tomen patrijs Hollandse krielen gefokt. Elke toom bestaat uit 8 tot 10 hennen en 2 of bij voorkeur 3 hanen. Door een zeer nauwkeurige boekhouding wordt er voor gezorgd dat een toom bij voorkeur bestaat uit zussen of halfzusters verpaard aan 3 broers (of halfbroers). Er mag geen verwantschap zijn in de voorgaande 3 generaties om op deze wijze de vitaliteit en legcapaciteit te waarborgen.

Het zal dan ook niet verbazen dat je eind maart/begin april in Diessen 600 tot 1000 witpatrijzen rond ziet lopen! De grote klus wordt dan het selecteren.

Wat zijn de selectiecriteria? De prioriteiten binnen deze criteria kunnen afhankelijk zijn van opduikende gunstige of ongunstige eigenschappen en variëren. Maar in grote lijnen zijn het:

1e Vitaliteit, alleen vlugge gezonde kuikens blijven.

2e Kamfouten en anatomische onvolkomenheden (iets kromme tenen, missen van een teennagel, ongewenste vorm snavel etc)

Wanneer na 6 tot 8 weken de kleurringen worden vervangen door vaste voetringen (en tevens de afstamming op ringnummer wordt geregistreerd) vindt ook selectie plaats op rastypische eigenschappen, kleur en tekening.

Kop

- a) Kam niet te fors, kamtanden voldoende breed, geen slag of kronkel in het kamblad of kamfront, kamhiel niet getand of ingesneden
- b) Ogen; niet te licht of te donker, beide ogen van gelijke kleurdiepte, correcte ronde pupil
- c) Oren, oortjes niet te groot, niet gerimpeld, oorranden wit
- d) Kinlellen; van gelijke grootte, in verhouding met de andere kopversierselen kam en oren, strak – geen vouwen- , mooi gerond
- e) Poten; pootkleur egaal leiblaauw, niet te licht of lichte vlekken,

Staart- en vleugeldracht

- a) Staartdracht niet te hoog of te laag, rug staartlijn niet hoekig
- b) Vleugeldracht niet te hoog

Type en Bouw

- a) Te lange en te smalle dieren uitsluiten
- b) Te iele (kleine) en veel te forse dieren uitsluiten

Kleur en tekening

- a) Hanen met onvoldoende/**matige vleugeldriehoek** en iets te veel rood in de borst uitsluiten
- b) Hanen en hennen met te weinig goud en rood uitsluiten. Hanen met de beste kleurdiepte aanhouden.
- c) Dieren met een te donkere / grauwe grondkleur uitsluiten, enkele dieren met acceptabele grondkleur (maar met bijvoorbeeld een perfect type en bouw) als fokdieren bewaren, deze zullen echter op shows nooit hoog scoren.
- d) Hennen met lichte nerven in de zalmkleurige borst uitsluiten.

De inmiddels overleden Theo Rotstegge uit Haminkeln (Dld) had ook veel succes met witpatrijs. Hij werd kampioen op de grote show (16.000 dieren) in Hannover met een witpatrijs hen .

Wat de laatste jaren opvalt is dat de in Duistland gefokte witpatrijskleurige dieren doorgaans wat roder van kleur zijn. Misschien niet verwonderlijk als men bedenkt dat bij onze Oosterburen doorgaans ook de 'gewone' patrijskleurige wat roder van kleur zijn.

Soms is er enige discussie over de basiskleur (grondkleur vleugels, rug en zadel) van de witpatrijs hennen. Moet deze helderwit of roomwit zijn?

Of is zelfs enige roombruinachtige tekening op de slagpennen te tolereren of zelfs gewenst?

Is het streven naar een roomwitte dekkleur bij de hennen soms de reden van het (plotseling) ontkleuren van de vleugeldriehoek?

Ondanks dat er sinds de 70 er jaren van de vorige eeuw duizenden witpatrijs Hollandse krielen, gebaseerd op het dominant wit uit de Friese hoenkrielen (geelwitpel)! zijn gefokt houdt ook deze kleurslag nog steeds fokgeheimen verborgen.

De **kleur** en **tekening** wordt door meerdere erfactoren (genen) bepaald.

Erfactoren liggen op de erfelijkheidsdragers, de chromosomen.

We onderscheiden een aantal gelijkvormige chromosomen en één paar geslachtschromosomen.

Een haan heeft twee grote Z chromosomen waar de geslachtgebonden eigenschappen op voor kunnen komen.

Voorbeeld; de factor voor goud. Indien deze gemuteerd is (mutatie =plotseling optredende erfelijke verandering) is de overheersende tegenhanger zilver. Dit wordt door middel van symbolen aangegeven. Zie onderstaande lijst locus symbolen.

Een hen heeft één maal het grote Z geslachtschromosomen en een klein W chromosoom. Op dat kleine W chromosoom kunnen bepaalde geslachtgebonden erfactoren niet voor komen (is geen 'plaats'voor)

Daarom kan een zilverpatrijs haan 2x de zilverfactor bezitten en een hen maar 1x.

De erfactoren die op de gelijkvormige (autosomale) chromosomen liggen kunnen zowel bij de haan als bij de hen 1 of 2x voorkomen.

Symbolen. Een overheersende (dominante) eigenschap wordt aangegeven met een symbool dat met een hoofdletter begint. Een teruggredende met een kleine letter.

Een oorspronkelijke eigenschap (gen), dus een niet gemuteerd gen, wordt aangegeven met een ⁺

+ betekent dat het een oorspronkelijk, niet gemuteerd, gen betreft

e⁺ is het locussymbool voor de patrijstekening

s⁺ is het locussymbool voor goud

S is het locussymbool voor zilver

Ar⁺ is het locussymbool voor autosomaal rood (rood op rug, vleugeldekk en rand vleugeldriehoek)

Bl is het locussymbool voor dominant blauw

bl⁺ is het locussymbool dat aangeeft het allel voor dominant blauw niet aanwezig is

i⁺ is het locussymbool voor het niet aanwezig zijn van de dominant wit factor

I is het locussymbool voor dominant wit

Patrijs haan e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ s ⁺ ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; i ⁺ i ⁺	Patrijs hen e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ - ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; i ⁺ i ⁺	De factor goud (of zilver) ligt op het Z geslachtschromosoom en kan dus bij de hen maar 1x voorkomen. De goud of zilver factor <u>kan niet</u> op het W geslachtschromosoom liggen
---	---	--

Blauwpatrijs haan e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ s ⁺ ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; Bl bl ⁺	Blauwpatrijs hen e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ - ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; Bl bl ⁺	De dominant blauw factor is 1x aanwezig Zwart wordt blauw
---	---	---

Vuilwitpatrijs haan e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ s ⁺ ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; B/ B/	Vuilwitpatrijs hen e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ - ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; B/ B/	De dominant blauw factor is 2x aanwezig Zwart wordt vuilwit
--	--	---

Witpatrijs haan e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ s ⁺ ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; I I	Witpatrijs hen e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ - ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; I I	Haan en hen fokzuiver voor dominant wit
--	--	---

Witpatrijs haan <small>grauwwitte grondkleur</small> e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ s ⁺ ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; i ⁺ I	Witpatrijs hen <small>grauwwitte grondkleur</small> e ⁺ e ⁺ ; s ⁺ - ; Ar ⁺ Ar ⁺ ; i ⁺ I	Haan en hen fok<u>on</u>zuiver voor dominant wit
--	--	--

Lijnenteelt

Praktijk voorbeeld hobby fokker

In 1975 wou Albert van der Horst uit Boxtel witpatrijs gaan fokken gebaseerd op dominant wit.

Tot 1975 werden "vuilwit'patrijzen (dubbelfactorige blauwpatrijzen) als witpatrijs geshowd.

Lijnenteelt

Praktijk voorbeeld hobby fokker

Idee door de heer Stegeman; geelwitpel Friese hoenders x zilverpel geeft 'witte' dieren.
Geelwitpel is immers gebaseerd op goud en een dominant witte pel. (overheersend over zwarte pel)
Zilverpel is een zilverkleurig dier met een zwarte pel, zilver is dominant over goud.

Lijnenteelt

1^e Wanneer je er van uitgaat dat het dominant wit van de geelwitpel het zwart van de patrijs verdringt krijg je nakomelingen die allen de dominant wit factor tonen.

2^e Het tekeningpatroon zal een tussenvorm zijn tussen de patrijstekening en de peltekening.

3^e Door echter meerdere jaren telkens patrijs in te kruisen - lijnenteelt - zal op den duur de patrijstekening de peltekening verdringen.

4^e Men heeft dan witpatrijs Hollandse krielen die echter nog fokonzuiver zijn voor de dominant wit factor.

5^e Door een haan met een hen met deze voor dominant witfactor fokonzuiver dieren te kruisen mag men 25% witpatrijs fokonzuiver voor dominant wit, 50% witpatrijs fokonzuiver voor dominant wit en 25% patrijskleurige dieren verwachten.

Lijnenteelt creatie witpatrijs m.b.v. geelwitpel

Lijnenteelt creatie witpatrijs m.b.v. geelwitpel

1P kruising
geelwitpel haan x patrijs hen

1P kruising
patrijs haan x geelwitpel hen

1P kruising
patrijs haan x geelwitpel hen

F1

F1

2P kruising 'grauwwitpatrijs haan x patrijs hen

2P kruising grauwwitpatrijs hen x patrijs haan

Lijnenteelt creatie witpatrijs m.b.v. geelwitpel

2P kruising grauwwitpatrijs haan x patrijs hen

2P kruising grauwwitpatrijs hen x patrijs haan

F2

F2

3P tot en met 8 kruising
grauwwitpatrijs x patrijs hen

resultaten vergelijkbaar met F2

3P tot en met de 8P kruising
patrijs haan x grauwwitpatrijs

resultaten vergelijkbaar met F2

Lijnenteelt creatie witpatrijs m.b.v. geelwitpel

3° tot en met 8 kruising
 grauwwitpatrijs x patrijs hen

resultaten vergelijkbaar met F2

3° tot en met de 8° kruising
 patrijs haan x grauwwitpatrijs

9° kruising
 grauwwitpatrijs haan uit lijn groen
 grauwwitpatrijs hen uit lijn cremé

Lijnenteelt creatie witpatrijs m.b.v. geelwitpel

10° kruising
 witpatrijs haan fokzuiver voor dominant wit
 witpatrijs hen fokzuiver voor dominant wit

50% witpatrijs hansen fokzuiver voor dominant wit

50% witpatrijs hennen fokzuiver voor dominant wit

